

Boekennieuws

Jan F. Deckwitz

**Titel : Een droomwereld in de metaalstad
De Hengelose kermis**

Auteur : Helmig Kleerebezem

ISBN : 978-90-6289-634-9

Uitgever : NV Uitgeverij Smit van 1876

Heeft u dat ook? Een moment van terugzien op een bepaalde periode waarover je later nog heerlijk kunt peinen en vertellen. Over de kermis bijvoorbeeld! Iedereen heeft wel zijn eigen herinnering aan dit gebeuren. Als klein jongetje vond je het al prachtig om tijdens de opbouw van de kermis rond te lopen over het kermisterrein en de wording van de kermis-attributen mee te maken. Dan kwam de grote dag: de kermis gaat open. Gespannen liep je rond, niet wetend waaraan je je eerste dubbeltje zou uitgeven. Later, toen je al verschillende kermissen had meegemaakt, waren er de meisjes. Samen in de draaimolen; een kusje stelen achter de schietkraam. Heerlijke tijd!

Helmig Kleerebezem heeft er blijkbaar nog lang over nagedacht en hier vele heerlijke herinneringen aan overgehouden. Hij is de wordingsgeschiedenis van de kermis in Hengelo nagegaan. Hoe was dat, 150 jaar geleden bijvoorbeeld op de kermis; elektriciteit was er nog niet: wie liet toen de molen draaien? En hoe werd s'avonds het geheel verlicht? Hoe zaten die draaimolens in elkaar? Intrigerende vragen als je begin 21^e eeuw over de kermis rondloopt.

Hij wilde er meer van weten en is de archieven van de gemeente ingedoken; is gaan praten met kermisondernemers, vooral met de ouderen onder hen; is in andere plaatsen gaan kijken, heeft veel foto's verzameld en zijn aantekeningen uitgewerkt. Twaalf jaren heeft hij dit volgehouden!

Dan komt het moment dat je al die informatie wilt delen met anderen: wat dan op een gegeven moment leidt tot een boek. Zo is het boek *Een droomwereld in de metaalstad: de Hengelose kermis* ontstaan. Een reflectie van al die jaren van onderzoek.

Het boek mag er zijn: 240 bladzijden, 30,5 x 23,5 cm, een flink formaat: dat moest ook wel om al die prachtige foto's goed weer te geven. Het boek begint met de ontwikkeling van de kermis als volksfeest met een eeuwenoude traditie. Vervolgens komt er een historische terugblik op Hengelo. In 1729 is hier al sprake van een kermis. Daarna komt de ontwikkeling van de kermis in de 19^e eeuw aan de orde. Er is een pachtlijst uit 1885. Hieruit maak je op dat er toen acrobaten optraden, dat er draai-

molens waren, natuurbeelden en circusachtige theaters. De wereldtentoonstelling in Parijs geeft veranderingen aan die ook op de kermissen zijn invloed heeft. De technische ontwikkeling van de verschillende kermisattributen geeft een veranderend beeld.

In de periode 1900 –1920 is er sprake van wel of geen kermis in Hengelo: crisistijd!

In de periode 1918-1940 heerst er een soort interbellum: vooral technische vernieuwingen zijn aan de orde: de stoomaandrijving wordt steeds meer verdrongen door elektriciteit.

De kermis ontwikkelt zich steeds meer als een volksgebeuren en is ook aanleiding tot lawaai, vechtpartijen en overmatig drankgebruik. Kranten maken hier melding van en mensen reageren hierop. Discussie alom maar de kermis blijft wat het is, een tijdelijk volksvermaak.

De oorlogsjaren 1940-1945 dienen zich aan: in 1940 en 1941 is er geen kermis: sommige inwoners van Hengelo betreuren dit zeer. Maar in 1942 komt het er dan toch van: er is een stoomcarroussel en een luchtschommel. In diverse kranten worden speciale kermisaanbiedingen gepresenteerd. In 1943 is het weer mis, in

opdracht van de bezetter mogen kermissen en jaarmarkten niet meer worden gehouden. Er zijn weliswaar "mitsen en maren" maar een feest werd het niet.

Met de bevrijding komen er nieuwe mogelijkheden, de stad is nog een puinhoop maar de kermis komt er in 1945. Aanvankelijk waren de kermissen nog sober voor wat betreft de attracties maar in de volgende jaren wordt het steeds drukker en worden de attracties ook vernieuwd.

Uitgebreid wordt stil gestaan bij de kermisondernemers, van generatie op generatie zie je steeds dezelfde familienamen opduiken.

Al met al is het een prachtig boek geworden, zowel qua geschiedschrijving als presentatie. Een onvoorstelbaar aantal foto's, krantenknipsels en reproducies van documenten zijn een goede aanvulling op de geschreven tekst. Ook de uitgever mag genoemd worden: NV Uitgeverij Smit van 1876. Evenals bij vorige uitgaven met betrekking tot de Bornse geschiedenis heeft deze uitgeverij er ook dit keer een boek van gemaakt dat het aanzien meer dan waard is. Voor de komende wintermaanden heeft u met dit boek dan ook: heerlijk leesvoer!

